

Material i inomhusmiljön 2

– Möbeltextil

TILLSYN 1/14

Kemikalieinspektionen är en myndighet under Miljödepartementet. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra insatser som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö-kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen, Stockholm 2014.

Artikelnummer: 511 109.

Förord

Kemikalieinspektionen har på uppdrag av regeringen tagit fram *Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 – Skydda barnen bättre*. Insatser sker nu på flera områden både nationellt, inom EU och internationellt och ofta i samarbete med andra myndigheter.

Att minska kemiska risker i vardagen är ett steg på vägen att nå riksdagens miljökvalitetsmål Giftfrimiljö – det mål Kemikalieinspektionen (KemI) ansvarar för.

Inom ramen för handlingsplanen tar Kemikalieinspektionen fram kunskapssammanställningar, som publiceras i Kemikalieinspektionens rapport, Tillsyn respektive PM-serie. Bakom publikationerna står egna medarbetare, forskare eller konsulter. Kemikalieinspektionen vill på detta sätt dela med sig av ny och angelägen kunskap. Publikationerna, som är kostnadsfria, finns på webbplatsen www.kemikalieinspektionen.se

Fokus i projektet låg på att analysera tyg som används på stoppade möbler som till exempel soffor och sittsäcken, med avseende på ett antal kända problemämnen. På inspektionerna kontrollerades företagets kunskap om sina produkter, hur väl de informerar sina kunder enligt artikel 33 (rätten till information om vissa farliga kemikalier) i Reach och vilken kunskap de har om övrig lagstiftning på kemikalieområdet. Projektet genomfördes av Kemikalieinspektionens tillsynsavdelning. Marcus Hagberg och Camilla Westlund har varit projektledare.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Summary	6
1 Inledning.....	7
1.1 Om Kemi	7
1.2 Bakgrund.....	7
1.3 Problembeskrivning.....	7
1.4 Ämnen & lagstiftning	8
2 Metod	9
2.1 Urval och begränsningar	9
2.2 Tillvägagångssätt	9
3 Resultat	10
3.1 Besöksinspektioner	10
3.2 Material och analysresultat	11
3.2.1 Material.....	11
3.2.2 Flamskydd	11
3.2.3 Smutsavvisande föreningar.....	11
3.2.4 Analysresultat.....	11
3.3 Företagens kunskap.....	12
3.3.1 Rutiner & kravspecifikationer	12
3.3.2 Lagstiftning	13
4 Diskussion.....	13
4.1 Företagens arbetssätt	13
4.2 Myndighetens stöd till företagen	14
5 Slutsats.....	14
6 Råd till företag.....	14
Bilagor	
Reach-förordningen EG (nr) 1907/2006.....	16
Förordning nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar (POPs).....	16
Miljöbalken 1998:808.....	17
Produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451)	17
Biocidförordningen (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter	17

Sammanfattning

En stor del av våra liv tillbringas inomhus. Inomhusmiljön har därför betydelse för människors hälsa. Kemiska ämnen som flamskyddsmedel och ftalater läcker ut i inomhusmiljön från varor. Vissa färgämnen och formaldehyd, som kan finnas i textilier, kan orsaka allergiska besvär och ibland kan rester av tvättmedel, konserveringsmedel och antimögemedel ge hudreaktioner.

Kemikalieinspektionen har under hösten 2013 besökt 30 företag och kontrollerat varuprover från dessa samt ytterligare tre företag. De regler som gäller för kemiska ämnen i textilier finns i flera lagstiftningar och på inspektionerna har Kemikalieinspektionen diskuterat företagens tillvägagångssätt för att uppfylla dessa lagstiftningar.

74 varuprover analyserades. Av dessa var 64 möbeltyger till stoppade möbler, sex tyger till sittsäckar och fyra prov var fyllning (EPS-kulor¹) från olika återförsäljare. Analyserna visade att några prov innehöll nonylfenoletoxilat (11 prov), ftalater (2 prov) eller flamskyddsmedel (1 prov).

Kunskapsnivån hos företagen varierade stort. Vissa företag ställde inga krav alls på sina leverantörer med avseende på kemiskt innehåll i sina varor, medan några ställde krav på detaljnivå ända till första ledet av sina leverantörer.

Tillsynsavdelningen på Kemikalieinspektionen har en projektserie kallad *Material i inomhusmiljö* där fokus ligger på större varor och material som finns i hem och i offentlig miljö; kontrollen av möbeltextil är det andra projektet i serien.

¹ EPS= Expanderad polystyren, s.k. frigolitkulor

Summary

Much of our lives are spent indoors. The indoor environment is important for human health. Chemical substances as flame retardants and phthalates leak into the indoor environment from articles. Some dyes and formaldehyde, which can be found in textiles, can cause allergies and detergent residues, preservatives and fungicides can give skin reactions.

In the autumn of 2013, the Swedish Chemicals Agency visited 30 companies and checked samples of articles from these and three additional companies. Rules on chemical substances in textiles are contained in several pieces of legislation and during the inspections the Swedish Chemicals Agency has discussed company approaches to fulfill the demands raised by the legislation.

74 samples were analysed. Of these, 64 were fabrics for upholstered furniture, six were fabrics for bean bags and four samples were filling (EPS beads). The analyses showed that some samples contained NPE (11 samples), phthalates (two samples) or flame retardant (1 sample).

The level of knowledge of the companies varied widely. Some companies did not at all make any demands on their suppliers with respect to the chemical content of their products, while some companies required very detailed information from their suppliers.

The Swedish Chemical Agency's Enforcement and Registries Department maintains a project series called *Materials in the indoor environment* where the focus is on larger articles and materials found in homes and in public spaces. Furnishing fabric is the second project in the series.

1 Inledning

1.1 Om Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen är en central tillsynsmyndighet under Miljödepartementet som ansvarar för Giftfri miljö – ett av Sveriges 16 miljö kvalitetsmål. Tillsynsavdelningen på Kemikalieinspektionen inspekterar företag som tillverkar, importerar och säljer kemiska produkter, bekämpningsmedel, biotekniska organismer och andra varor för att kontrollera att gällande regler följs.

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan för en giftfri vardag, *Handlingsplan för en giftfri vardag – skydda barnen bättre*. Särskilt fokus ska läggas vid arbetet för att minska barn och ungas utsatthet för skadliga kemikalier.

1.2 Bakgrund

En stor del av våra liv tillbringas inomhus. Inomhusmiljön har därför betydelse för människors hälsa. Kemiska ämnen som flamskyddsmedel och ftalater läcker ut i inomhusmiljön från varor. Vissa färgämnen och formaldehyd, som kan finnas i textilier, kan orsaka allergiska besvär och ibland kan rester av tvättmedel, konserveringsmedel och antimögemedel ge hudreaktioner. Cancerframkallande ämnen och sådana som kan störa fortplantningsförmågan eller påverka arvsmassan är allvarliga ur hälsosynpunkt.

Tillsynsavdelningen på Kemikalieinspektionen har en projektserie kallad *Material i inomhusmiljö* där fokus ligger på större varor och material som finns i hem och i offentlig miljö; kontrollen av möbeltextil är det andra projektet i serien.

1.3 Problembeskrivning

Många kemikalier och stora mängder av dessa används vid tillverkning av textilier. Kemikalier används för att ge textilen särskilda egenskaper, till exempel att vara flamsäker, vattenavvisande eller ge textilen antibakteriella egenskaper. Ett stort antal kemikalier används för att textilen ska få förväntat utseende och färg. För att åstadkomma eftersträvad färgnyans används en mängd olika färgämnen. I tillverkningen används också stora mängder vatten som sedan måste renas. Några farliga ämnen och ämnen som kan omvandlas till farliga ämnen som kan förekomma i textilier är bromerade flamskyddsmedel, ftalater, azofärgämnen, perfluorerade ämnen och nonylfenoletoxilater.

Syftet med projektet var att kontrollera om tyg till stoppade möbler och fyllning i så kallade sittsäckar innehåller ämnen som kan vara hälsofarliga. Tillsynsavdelningen ville också kontrollera företagens kunskaper avseende innehållet av kemikalier i de produkter de säljer, samt kunskapen om de regler som gäller för dessa. Ett annat syfte var att kontrollera kunskapen om företagens skyldighet att informera om vissa särskilt farliga kemikalier. Detta fokus förväntas öka kunskapen hos företagen. Kemikalieinspektionen ökar samtidigt sin kunskap om ämnen i möbeltyg och fyllning samtidigt som myndigheten får en inblick i branschen och ges möjlighet att utvärdera om flera insatser behövs.

1.4 Ämnen & lagstiftning

De ämnen som ansågs vara relevanta att analysera och var de regleras presenteras i tabellen nedan. Se också bilaga I för utförligare beskrivning av lagarna.

Tabell 1 Ämnen för analys

Ämne/grupp	Kommentar	Analys i projektet
Reach Bilaga XVII		
PBB – polybromerade bifenyler Punkt 8	Grupp av bromerade flamskyddsmedel. Får inte användas i textilier som är avsedda att komma i kontakt med huden	Ja
Azofärgämnen punkt 43	Vissa azofärgämnen kan brytas ned till cancerframkallande akrylaminer och är därför förbjudna inom EU. Vissa är också allergiframkallande	Ja
Oktabromdifenyleter (tillhör gruppen PBDE) Punkt 45	Flamskyddsmedel. Gäller varor eller flamskyddande delar av dessa. Gräns 0,1 viktprocent.	Ja
Dimetylfumarat punkt 61	Förhindrar mögel vid transport. Dimetylfumarat som påträffats i möbler kan ge kraftiga hudreaktioner och kan finnas i små påsar märkta "anti-mould-agent" som följer med förpackningen. Gräns 0,1 mg/kg	Ja
Reach Kandidatförteckningen		
HBCDD Hexabromecyclododecane	Kan finnas i vissa flamskyddade specialtextilier och är svårnedbrytbart, kan orsaka långtidseffekter i vattenmiljön	Ja
Dekabromdifenyleter (tillhör gruppen PBDE)	Bromerat flamskyddsmedel	Ja
Ftalater	Används som mjukgörare i bland annat plasttryck. Till exempel bensylbutylftalat (BBP), dibutylftalat (DBP) och di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP) kan ge nedsatt fortplantningsförmåga.	Ja, analys på vissa material
Nonylfenoletoxilat Vid bearbetning: punkt 46 bilaga XVII REACH	Används bland annat i tvättmedel. Bryts ner till nonylfenol. Sverige har lagt ett förslag på att begränsa NFE i textilier (bil XVII)	Ja
Nonylfenol Vid bearbetning: punkt 46 bilaga XVII REACH,	Nedbrytningsprodukt av nonylfenoletoxilat. Giftigt för vattenlevande organismer och misstänks ge nedsatt fortplantningsförmåga.	Ja
PFOA	Impregneringskemikalie för textilier, mattor, möbelstoppning, papper	Ja

POPs förordningen nr 850/2004		
Perfluorerade ämnen (PFOS)	Används som impregneringsmedel i textilier, många är svärnedbrytbara och innebär risker för miljön.	Ja
Några PBDE: Tetrabromdifenyleter Pentabromdifenyleter Hexabromdifenyleter Heptabromdifenyleter	Flamskyddsmedel. Vissa är klassade som reproduktionsstörande och miljöfarliga. Gränsvärde i förordningen är 10 mg/kg. För varor av återvunnet material är upp till 0,1 viktprocent tillåtet. <i>Pentabromdifenyleter</i> är markerad här för att den ingått i analyserna, men inte de andra varianterna.	Ja för pentabromdifenyleter
Biocidförordningen		
Antibakteriella medel	Behandlade varor. Påstås motverka bakterier och dålig lukt från till exempel sportartiklar och städutrustning. Exempel är triklosan som är hudirriterande och kan orsaka långtidseffekter i vattenmiljön och silver som är mycket giftigt för vattenlevande organismer.	Nej

2 Metod

2.1 Urval och begränsningar

Urvalet av företag som inspekterades togs fram med hjälp av Tullverkets register över importörer, register från branschföreningar och från hemsidor för företag som levererar möbler till såväl hem- som offentlig miljö. Ett fåtal företag kom med i projektet baserat på att myndigheten fått tips från allmänheten om problem kopplade till varor de köpt från företagen. Tillverkare av möbler, väverier och tyggrossister ingick också i urvalet av företag. Fyra företag i projektet är väverier eller tyggrossister.

Kemikalieinspektionen valde också att inspektera några företag som tillhandahåller så kallade sittsäcker. Analyser genomfördes på ytteryget och på säckarnas fyllning. Kemikalieinspektionen hade fått kännedom om att tyget till dessa säckar kunde innehålla ftalater och fyllningen flamskyddet HBCCD.

I övrigt analyserades endast tyget på/till den stoppade möbeln.

2.2 Tillvägagångssätt

Kemikalieinspektionen fick en genomgång av Swerea IVF (forskningslaboratorium & konsultfirma) av vilka ämnen som kan förekomma i textil. Avdelningen kontaktade även tre branschföreningar för att berätta om projektet.

Efter att urvalet var klart kontaktades de företag som blivit utsedda att vara med i projektet. Först begärdes varuprover in av Kemikalieinspektionen. Företagen skickade i snitt in två prover var, som sedan analyserades av ett externt ackrediterat laboratorium.

Alla varuprover analyserades med avseende på azofärgämnen, nonylfenoletoxilat & nonylfenol, bromerade flamskyddsmedel, PFOS och PFOA. På tre importerade möbeltyger analyserades det efter dimetylfumarat. På tyg från sittsäckar och konstläder utfördes även analyser efter ftalater. På EPS-kulor, som är fyllning i sittsäckar, utfördes endast analyser efter bromerade flamskyddsmedel.

Under hösten 2013 genomfördes besöksinspektioner. Då kontrollerades hur företagen arbetar med frågor som rör innehållet i deras varor. Analysresultaten diskuterades och företagen fick en chans att lyfta sina eventuella frågor till Kemikalieinspektionen.

3 Resultat

3.1 Besöksinspektioner

30 företag inspekterades på plats och ett företag inspekterades via brev. Totalt analyserades varuprover från 33 företag. Två företag begärdes det varuprover ifrån, men de inspekterades inte.

Ungefär hälften av företagen sålde endast till återförsäljare mot hemmiljö eller direkt till konsument. Några företag sålde till både offentlig miljö och hemmiljö och ett fåtal företag hade specialiserat sig enbart mot offentlig miljö. Det ställs tydligare krav på möbler i offentlig miljö bland annat för att de utsätts för mer slitage. Nedan visas fördelningen av hur många tillverkare, importörer, tillverkare med egen fabrik i Europa som inspekterades, inklusive de två företag som det endast krävdes in varuprov ifrån (en tillverkare och en importör).

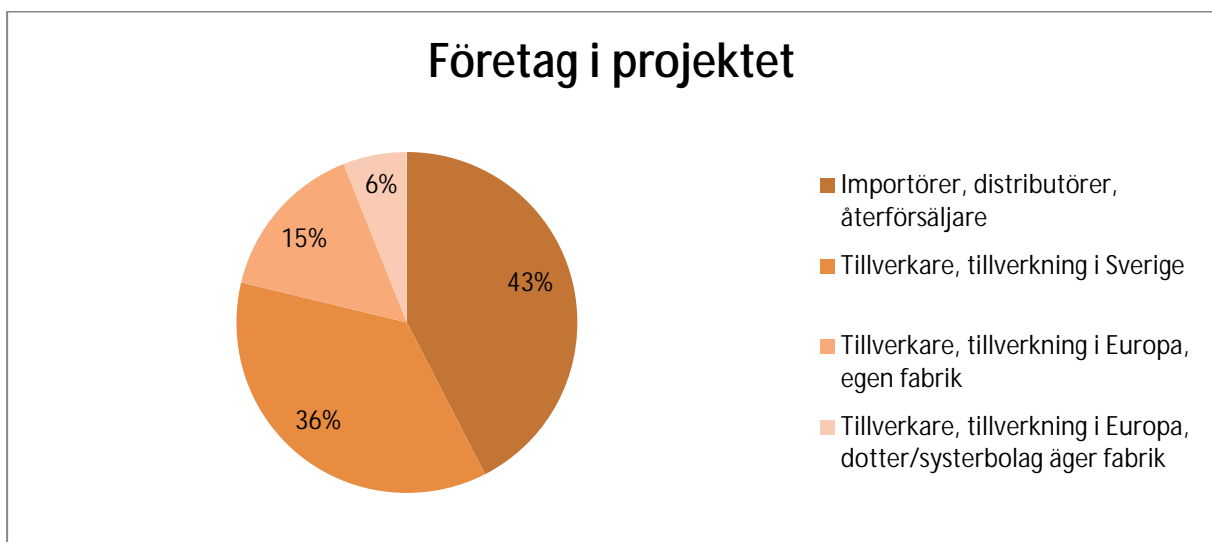

Bild 1. Fördelning av de företag, vars varor analyserades.

3.2 Material och analysresultat

3.2.1 Material

Materialen som beskrivs nedan var de material som analyserades; tygen bestod antingen av ett av dessa material eller en blandning av dem:

- Ull
- Bomull
- Viskos
- Polyester
- Polypropylen
- Polyamid
- Polykarbonat
- Akryl
- Konstläder
- Expanderad polystyren (fyllning i sittsäckarna, s.k. EPS-kulor)

3.2.2 Flamskydd

På frågan om flamskyddade varor fanns i sortimentet hos de tillverkade företagen, så tillsattes det endast på kundens begäran, I några fall valde tillverkaren att inte ta den ordern. Några företag saluförde textil som hade flamskyddade egenskaper på grund av hur fibern i tyget var uppbyggd, men utan att några extra kemikalier tillsatts. Vissa företag har ullmaterial i sortiment; ull har naturliga flambeständiga egenskaper.

3.2.3 Smutsavvisande föreningar

De företag som uppgav att de tillsätter smutsavvisande kemikalier använder sig idag av en perfluorerad förening med en sexvärd kolkedja i istället för en kedja med åtta kol i, som till exempel PFOS har.

Perfluorerade ämnen är en grupp mycket stabila ämnen. En del bryts ned mycket långsamt eller inte alls i naturen, andra omvandlas till persistenta ämnen. Många av dem är bioackumulerande, dvs. de ansamlas i levande organismer. Mycket tyder på att ju längre den perfluorerade kolkedjan är desto högre toxicitet och desto större potential för bioackumulation.

3.2.4 Analysresultat

33 företag skickade sammanlagt in 74 prover som analyserades. Av dessa var 64 möbeltyger till stoppade möbler, sex tyger till sittsäckar och fyra prov var fyllning (EPS-kulor) från olika återförsäljare. Företagen fick själva välja ut de tyger de skickade in, i enlighet med de önskemål Kemikalieinspektionen ställt.

Inga förbjudna eller begränsade ämnen påvisades i analyserna, däremot ämnen som finns på kandidatförteckningen och därför omfattas av informationsplikten i artikel 33 i Reach-förordningen. Proverna innehöll nedan listade ämnen och ämnesgrupper:

Ämne	Antal varuprover med innehåll av farliga ämnen	Fanns i eller övrig information
Azofärgämnen	0	
Dimetylfumarat (DMF)	0	
Ftalater	2	1. DBP & DEHP (konstläder) 2. DIDP & DINP (konstläder)
Nonylfenoletoxilat	11	Två prov var samma slags tyg, men av olika färg.
Nonylfenol	0	
PFOS	0	
PFOA	0	
Hexabromcyklododekan (HBCDD)	1	EPS-kulor
Polybromerade bifenyler	0	
Dekabromdifenyleter	1	Konstläder

Tabell 2. Analysresultat

Halterna för ftalaterna och flamskydd var över 0,1 %. Leverantörer inom EU är skyldiga att automatiskt lämna information om en vara innehåller ett ämne på kandidatförteckningen i halter över 0,1 viktprocent till sina yrkesmässiga kunder. Konsumenter ska få denna information på begäran inom 45 dagar. De företag som sålde dessa tyger inte hade kännedom om innehållet av ämnena i tygerna och har alltså inte lämnat information till sina kunder. Kemikalieinspektionen har därför lämnat in anmälan om misstänkt miljöbrott till åklagaren för de företag som sålde dessa varor vidare till yrkesmässiga kunder.

I de tyger där nonylfenoletoxilat påvisades var inga halter över 0,1 %. Halterna var dock så pass höga att det i det flesta fall inte rör sig om kontaminerade prov. I halter över 30 ppm anses ämnet vara tillsatt om inte ett företag kan visa att det handlar om en kontaminering.

3.3 Företagens kunskap

3.3.1 Rutiner & kravspecifikationer

De flesta av företagen som inspekterades var med i MIBO (Möbelimportörens Branschorganisation) eller TMF (Trä- och möbelföretagen) eller i båda två. TMF tillhandahåller Möbelfakta, som är en märkning som företaget utför själv på sina produkter, bland annat med hjälp av ställda kriterier. MIBO tillhandahåller en kravspecifikation till sina medlemmar som de skickar till sina leverantörer för underskrift.

Det finns flera vägar att gå för att ställa krav på sina leverantörer för att ta reda på vad ens tyg eller möbler innehåller för ämnen. Här är de huvudsakliga tillvägagångssätten/verifikaten som uppmärksammades i projektet:

- Några företag hade egna kravspecifikationer eller uppbyggda system som användes
- MIBOs dokument
- Möbelfakta
- Miljöstyrningsrådets kriterier
- Eco label och/eller Svanen.
- Oeko-Tex®

Kraven som ställs i Ecolabel eller Svanen för textil används även i Möbelfaktas och Miljöstyrningsrådets kriterier.

Vissa företag ställde inga krav alls på sina leverantörer avseende kemiskt innehåll i sina varor, medan några ställde krav på detaljnivå ända till första ledet av sina leverantörer.

Många företag uppger att de känner sig trygga då de har använt sig av samma leverantör i flera år. Detta var också en orsak till varför några företag inte ställde krav på information om kemiskt innehåll alls. Generellt för branschen kan sägas att de litar på sina leverantörer och därför gör de ingen uppföljande kontroll att de krav de ställer på leverantörerna verkligen uppfylls.

3.3.2 Lagstiftning

Några få företag hade ingen kännedom om gällande lagstiftning innan inspektionen. I dessa fall lämnades mer utförlig information om lagstiftningar som berör varor.

För många företag var Förordning nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar (POPs) en nyhet. Förordningen är viktig i textilsammanhang då den innehåller begränsningar för bland annat PFOS och ett antal flamskyddsmedel. Även regler om biocider i varor var för många aktörer okända, dessa bestämmelser är aktualiserade i Biocidförordningen (EU) 528/2012 som trädde i kraft i september 2013.

4 Diskussion

4.1 Företagens arbetsätt

Många importörer och distributörer förlitade sig helt på de dokument som branschorganisationerna tagit fram. Det ligger därför ett stort ansvar på branschorganisationerna att tillhandahålla uppdaterade dokument och även se till att medlemmarna förstår vad som står i dokumenten.

Kunskapen hos företagen om de regler som rör kemikalier i tygerna/fyllningen varierar. Tillverkande företag hade god eller mycket god kunskap om regler och egenkontroll på vilka råvaror som användes i produktionen. Några företag hade däremot inga rutiner alls för att ta reda på innehållet i sina varor. Kemikalieinspektionen har i projektet informerat företagen vilka lagstiftningar de berörs av och förklarat hur företagen kan säkerställa att de uppfyller dem.

Många företag skickade ut kravspecifikationer till sina leverantörer, men uppföljning och stickprov av inköpta varor sker inte.

4.2 Myndighetens stöd till företagen

Vid inspektionerna efterfrågades även i vilken form företagen önskade att få stöd från myndigheten. Exempel på önskemål var:

- att Kemikalieinspektionen kontaktar branschorganisationer och hjälper dem med att till exempel ta fram kravspecifikationer
- checklistor med krav som kan användas vid inköp
- information om vilka ämnen som kan förekomma i tyg och övriga varor
- informationsseminarier och utbildningar
- praktiska tips om i vilka material förbjudna ämnen kan finnas och vilka ämnen som det är mest lämpligt att ta stickprover på
- enkel och tydlig information på Kemikalieinspektionens hemsida
- tydliga riktlinjer om vad det är som gäller

5 Slutsats

Under inspektionerna framgick det att företag som säljer till offentlig miljö ofta har bra kunskap om gällande regler. Dessa kunder styrs av Miljöstyrningsrådets kriterier för upphandling och därför måste företag som vill sälja möbler till offentlig sektor anpassa sitt sortiment efter detta. Tillverkande företag med produktion i Sverige arbetar aktivt med miljöfrågor som en integrerad del av verksamheten.

Många organisationer är beroende av den information de får från sin branschorganisation. Det är därför viktigt att dessa håller sig uppdaterade med ändringar i lagstiftningen och att de förmedlar dessa ändringar till sina medlemmar. Branschorganisationerna kan också öka kunskapen hos sina medlemmar genom utbildningar och informationsmaterial.

Flera av de mindre företagen som besöktes har dock ett behov av att se över sitt arbete och skaffa rutiner för att säkerställa att deras produkter uppfyller lagstiftningen.

6 Råd till företag

Många av de företag som besöktes i detta projekt hade egen tillverkning eller köpte in sina möbler från Europa. Det är dock vanligt att leverantörer finns i ett land utanför EU och inte lyder under samma lagstiftning som företag inom EU. Det är därför viktigt att tydligt kommunicera krav på kemikalieinnehåll och information till dessa leverantörer. Ett sätt som flera företag har beskrivit som framgångsrikt är att integrera kemikaliekraven med övriga kvalitetskrav. På detta sätt blir även inköpsfunktionerna på företaget involverade i de fall där kemikaliearbetet är skilt från inköpsavdelningen.

Kemikalieinspektionen har i tillsynen stött på flera varianter av avtal med leverantörer gällande kemikaliekrav. I några fall är avtalen väldigt generella och specificerar inte i detalj vad de innebär. Exempel på det är intyg eller avtal där leverantören ska skriva på att de ”uppfyller Reach” eller ”följer all relevant lagstiftning i landet dit varan säljs”. Eftersom Reach-förordningen innehåller många olika delar borde ett sådant avtal kompletteras med en bilaga som beskriver kraven i detalj. I Reach-lagstiftningen finns det inga krav på hur kommunikationen mellan företag ska se ut och det är viktigt att poängtera att sådana avtal mellan företag är civilrättsliga. Ett sådant avtal eller intyg friskriver alltså inte företagen från ansvaret att varornas innehåll ska följa lagstiftningen.

De flesta företagen kunde visa upp dokumentation från leverantör som sa att varan var fri från begränsade ämnen och/eller ämnen på kandidatförteckningen. Stickprovsanalyser är ett förhållandevis enkelt sätt att då och då kontrollera att det inköpta materialet stämmer överens med det man beställt men det sker sällan.

Det är viktigt att ha nedskrivna, tydliga rutiner som beskriver arbetet för att uppfylla lagstiftningens krav. Om branschorganisationen är aktiv med utbildningar och hjälpmedel får företaget ett bra stöd. Ett annat alternativ är att företaget hyr in en konsult för att utbilda och starta upp arbetet kring kravspecifikationer och rutiner.

Kemikalieinspektionen har i ett flertal projekt har visat att kravet på att lämna information enligt artikel 33 Reach, i många fall inte är känd och en del av företagets rutiner. För att kunna uppfylla detta krav krävs det att de som säljer varor har fått informationen från sin leverantör. Därför är det viktigt att inkludera ett krav på att information om innehåll av ämnen på kandidatförteckningen lämnas i kommunikationen med leverantören. Detta är extra viktigt om varorna köps från länder utanför EU eftersom den leverantören inte har något legalt krav att lämna informationen. En annan möjlighet är att komma överens med leverantören om att varorna inte ska innehålla några ämnen på kandidatförteckningen över huvudtaget. Det är viktigt att veta att ämnena på kandidatförteckningen är ämnen som i framtiden kommer att bli föremål för begränsningar och tillståndsförfaranden vad det gäller användningen i Europa. Som aktör på marknaden kan man i ett tidigt skede välja att helt utesluta dessa ämnen.

Bilagor

Lagstiftning

Reach-förordningen EG (nr) 1907/2006

Reach-förordningen är den kemikalielagstiftning som har ersatt stora delar av de kemikalie-regler som gällde före den 1 juni 2007 i EU och Sverige. Reach står för Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals. Reach omfattar i första hand kemiska ämnen och blandningar men några få bestämmelser gäller även varor och dessa beskrivs nedan.

I bilaga XVII till förordningen finns ett antal regler av vilka ett trettiotal begränsar användningen av ämnen i vissa varor. Exempel på sådana ämnen och varor är bensen, ftalater i leksaker, nickel i smycken samt azofärgämnen i textil.

Ämnen som betraktas som särskilt farliga (SVHC-ämnen) listas på den så kallade kandidatförteckningen. Kandidatförteckningen fylls på med nya ämnen två gånger om året.

I Reach-förordningens artikel 33 finns ett informationskrav kopplat till förekomst av särskilt farliga ämnen i varor. Denna artikel beskriver leverantörens skyldighet att lämna information om ämnen på kandidatförteckningen finns i deras varor i en halt över 0,1 viktprocent. Sådan information ska alltid lämnas till yrkesmässiga kunder utan att de behöver begära den.

Konsumenter har också rätt att få information om en vara innehåller ett ämne på kandidatförteckningen, men bara på begäran och inom 45 dagar. Regeln gäller både för varor som tillverkas inom EU och de som importeras från andra länder.

Ämnen på kandidatförteckningen kan läggas till i bilaga XIV som listar ämnen som omfattas av tillståndsregler. Företag som vill använda dessa ämnen, till exempel vid tillverkning av varor, måste ansöka om tillstånd för en särskild användning. Kravet på tillstånd för användningen av dessa ämnen gäller endast tillverkning inom EU. I Reach-förordningen finns även bestämmelser om att vissa ämnen i varor måste registreras eller anmälas. Detta gäller för ämnen som är avsedda att avges eller som är upptagna på kandidatförteckningen och som tillverkas eller importeras i mängder över 1 ton per år.

Registrering och anmälan ska göras hos den europeiska kemikaliemyndigheten Echa av de som tillverkar och importerar varorna.

Förordning nr 850/2004 om långlivade organiska föreningar (POPs)

POPs-förordningen är EU:s verktyg för att genomföra Stockholmskonventionen och POPs-protokollet till konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (CLRTAP). POPs-ämnen (Persistent Organic Pollutants) är sådana ämnen som anses vara särskilt problematiska eftersom de är svårnedbrytbara och kan transporteras långa sträckor i naturen och orsaka skada på människa och miljö. Förordningen förbjuder eller begränsar användningen av POPs-ämnen. Den innehåller även bestämmelser om oavsiktligt bildade utsläpp, avfallshantering och miljöövervakning. Förordningen reglerar innehåll av POPs-ämnen i såväl kemiska produkter som varor. Exempel på ämnen som omfattas är bekämpningsmedel som DDT och endosulfan, vissa bromerade flamskyddsmedel och industrikemikalier som PCB,

PFOS och kortkedjiga klorparaffiner som används som mjukgörare och flamskyddsmedel i plast. När nya ämnen tas med i Stockholmskonventionen och/eller POPs-protokollet till CLRTAP tas de även upp i POPs-förordningen som gäller som direktverkande lagstiftning inom EU.

Miljöbalken 1998:808

I miljöbalken finns den samlade svenska miljölagstiftningen. Balken innehåller regler- och straffbestämmelser för bland annat Reach-förordningen och RoHS-direktivet. Förutom specifika regler finns även de allmänna hänsynsreglerna som bland annat handlar om substitution och försiktighetsprincipen.

Produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451)

Produktsäkerhetslagen baseras på EU-direktivet 2001/95/EG (Produktsäkerhetsdirektivet). I denna lag finns generella bestämmelser om att alla produkter som säljs till konsumenter ska vara säkra ur hälsosynpunkt. Det finns även regler som handlar om tillbakadragande från marknaden av farliga produkter.

Biocidförordningen (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter

Biocidförordningen trädde i kraft 1 september 2013, där finns bland annat behandlade varor reglerade. En behandlad vara definieras som varje ämne, blandning eller vara som har behandlats med eller som avsiktligt innehåller en eller flera biocidprodukter. Detta gäller så länge biocidfunktionen hos den behandlade varan inte är vad man kallar "primär". Är funktionen primär anses den behandlade varan i sig själv vara en biocidprodukt. Behandlade varor får släppas ut på marknaden endast om samtliga verksamma ämnen som varan behandlats med är godkända för relevant produkttyp och användning. Särskilda märkningskrav för behandlade varor gäller från 1 september 2013.

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se